

utazás lényege az út, nem a végállomás? Ez a kötet aligha végállomás, mert kérdéses, hova és merre lehet innen haladni. Tovább, itt és erre nem. Minden elmondott, megénekeltetett. Minden üres és sivár és sötét, tehát minden érett, minden gazdag és teli. „hol vagyok - még már? - nem tudom / miért e kegyetlen trakta / vajon mért nem mutatkozik / meg színről színre a gazda // csak azt sejtem, sőt tudom / végigzuhanok a földő / s létem törött poharából / az időt a semmibe öntöm.” Így zár a *Majd máshol*. Fecske Csaba: Majd máshol Felsőmagyarország Kiadó. Miskolc, 1998

Kerék Imre

KETTÉTÖRT FÉL SZÁZAD

A huszonöt éves Kelet antológiája

1998. október 8-án közvetlen, oldott hangulatú irodalmi est keretében mutatkozott be Sopronban az immár negyedszázados múlttal büszkélkedhető Kelet Irodalmi Alkotócsoporthoz, mely 1973-ban alakult, Miskolcon. Az alkotócsoporthoz *Fecske Csaba*, *Cseh Károly*, *Szabó Bogár Imre* és *Györgyei Géza* képviselték, visszafogottan, mértékletes hangvételrel, egyúttal mégis szenvedélyes elkötelezettségüket érzékeltetve a jó ügyek, nemes tradíciók vállalása iránt, szóltak a szerzők irodalmi, társadalmi törekvéseiről, szóltak író- és költőtársaik eddigi eredményeiről, melyeket többük esetében komoly elismerések, díjak öveznek.

Az alkotócsoporthoz alapításának gondolata *Hajdu Gábor* (1935-1996), *Cseh Károly*, *Szabó Bogár Imre* és *Utry Attila* elképzelései szerint valósult meg. A csoport tagjai eleven, pezsgő irodalmi közéletet kívántak élni, műhelybeszélgetéseken népszerűsítették kortárs irodalmunk legjavát, miközben törekedtek saját irodalmi nyilvánosságuk megteremtésére is. Ez megnyilvánult többek közt abban is, hogy jelenlétüket reprezentálandó, antológiákat adtak ki: 1975-ben, 1979-ben, 1983-ban, 1993-ban és most legutóbb, a legújabbat *Kettétört fél század* címen 1998-ban. Emellett *Kelet Könyvek* címmel sorozatot is indítottak, melyekben az alkotócsoporthoz tagjai műveiket nyilvánosságra hozhatták. Mint Utry Attila írja a könyv előszavában, a Kelet alkotócsoporthoz vitalitását azzal is bizonyítja, hogy mindmáig tevékeny és országosan fényjelzett, elismert alkotókat sorakoztat fel, akik közül többen nemzetközi művészeti és tudományos díjakat is magukénak tudhatnak. Az új antológia olvasói is örömmel nyugtázhathatják, hogy a szerzők nemcsak a magyar, hanem a világlíra, a kortársi

próza rezdüléseire is fogékonyan kaput tárnak, a tágabb világra is, éppúgy saját műveikbe asszimilálva az újabb irodalmi törekvések vívmányait, eredményeit, mint fordításaik révén, nálunk még kevésbé ismert, vagy újonnan felfedezett ismeretlen idegen költők műveinek magyarítása közben.

Az alkotócsoporthoz tagjainak törekvései, hangvétele, kifejezőmódja sokféleséget, sokszínűséget érzékeltet, egyvalamiben mégis egységesek: a magas színvonal, az engedelmények, kompromisszumok nélküli esztétikai minőség művekben való megtestesítésének igényében. S éppen az az, ami a *Kettétört fél század* címen közzétett antológiánkat a szokványos, nemegyszer szűk körű, s olykor dilettantizmustól sem mentes más, vidéken megjelenő gyűjteményektől élesen megkülönbözteti. Számomra különösen szimpatikus az antológia szerzőinek az az eltökéltsége, hogy a szerzők egyike sem a legtöbbször kérésélettű mai költő, írói divatokhoz való igazodást tekinti céljának, írásaik mégis korszerűek mind tartalmi, mind formatechnikai szempontból, semmi közülük a posztmodern jelzővel elhíresedett, legtöbbször jelentéktelenül szürke, valamiféle egyenzubbonyba kényszerített szövegekhez. Valamennyien ezer szállal kötődnek a magyar költészet és próza legnemesebb tradícióihoz, a Nyugat világra nyitott szellemi törekvéseit, a népi írók szellemi örökségét kívánják tovább folytatva kiteljesíteni, napjaink valóságához hangolni, nem feledkezve meg eközben a magyar irodalom legrégebbi hagyományairól sem, erőteljesen kötődve annak a közösség sorskérdéseire, szorosan kötődő, azt kifejező nagy vonulatához. Ez persze nem jelent holmi szűk körbe visszahúzó elvonulást, s bőven merítenek - fordításaik ösztönző inspirációit is felhasználva - a világlíra és a modern próza legjelentősebb alkotóinak műveiből szellemi útmutatást, bátran kísérleteznek újszerű megoldásokkal, nyitottak más, értékes törekvések iránt, ha azok nem idegenek saját műveik szellemiségétől. Az antológia a különböző szellemi karakterű írók, költők szerepeltetésével végül is egységes közösséget, alkotói-szellemi műhelyt reprezentál.

A *Kettétört fél század* tizenhárom alkotó - költők és prózairók - közös seregszemléje, köztük országosan már régebben nevet szerzett szerzőkkel, mint *Fecske Csaba*, a kötet egyik legkarakteresebb költője, aki éppúgy fölényes biztonsággal, könnyedén szól a lírai dal rövid futamaiban, mint a tündéri zeneiségű, Weöres Sándoron, Csánádi Imrén iskolázott gyermekvers lüktető ritmikájú zenei keretében, vagy az antik időmértékes versformákban. Klasszikus antik disztichonokban íródott *Cigánylány* című költeménye, a kötet esztétikai

kvalitásait tekintve, tán legidőállóbb érvényű darabja. *Sírfelirat* című költeménye ironikus-groteszk hangszerelésű önarcképként vall a költő sajátos, egyéni karakteréről, költészetéhez, élethez, elmúláshoz való összetett viszonyáról. A *Lót és leányai* a biblikus téma eredeti színeivel átszőtt feldolgozása, dús és forró erotikával teljes, szuggesztív erejű költemény.

A kötet másik költője, egyben kiváló, nemzetközi Vaszlej Mitter-díjjal elismert műfordítója, *Cseh Károly*, ugyancsak a legnevesebb szerzők sorát gyarapítja. Versei kép- és metafora-gazdagságukkal, hangulati megelevenítő erejükkel, gazdag ritmikai hangszerelésükkel színesítik az antológia anyagát. Harmonikusan zárt versszerkezetekbe tömörített képek révén fejtik ki intenzív hatásukat. Egyaránt kedveli a kötöttebb versformákat, mint a szonett, a haiku, melyek teret engednek tömörítő-készségének, de eredményesen kísérletezik a szabadvers feszesebb-lazább változataival is. Műfordításait (pl. Christine Busta itt olvasható néhány remek költeményét) mesteri műgonddal valósítja meg. Szerelmes verseinek izzó erotikája, telt színei különösen megragadóak. Haikui tömören megalapált érmek, tágasan asszociatív erejűek.

Szabó Bogár Imre, akinek tehetségére már korábban felfigyelt a nemrég elhunyt Fodor András, szintén eredeti kvalitásokkal jeleskedő szerző, költőnek és prózaíróknak is kiváló. Poézisében szerencsésen találkozunk a magyar irodalmi régiség szellemisége népi költőink: Sinka, Erdélyi, Csanádi Imre stílustörekvéseivel (*Térülök, fordulok; Ladányi me-*

zőkön), valamint a magyar népköltészet motívumkincsének egyéni módon áthasonított, felhasznált ihlető ösztönzéseivel. Tán legigényesebb darabja a *Balassi Bálintnak* című, pompás archaizáló nyelvezetével, a Balassi-strófa remek érzékkel újra-főlélesztett ritmikai varázslatával nyugtözi le az olvasót. Versbeszéde, zenei dallamainak megkomponáltsága, friss és üde hangütése, közvetlensége üdítő unikumnak számít mai, sokszor prózává laposodott, keresetten komplikált költészeti „termékeink” közepette.

Novellisták közül *Györgyei Géza*, *Szabó Bogár Imre* s a költőként is eredeti tehetségű *Csorba Piroska* és *Pap János* igényesen megformált írásait olvashatjuk örömmel, valamint *Hajdu Gábor* prózáját. Tiszta nyelvezetű, klasszikusan egyszerű és világos stílusú írásaikban vallanak szégyenségről, szerelemről, hétköznapi apró történekről, emberi tragédiákról.

Külön szint jelentenek a kötetben *Káli Sándor*, *Laboda Kálmán*, *Utry Attila* és *Dudás Sándor* mives gonddal csiszolt, igényes mondandójú versei, bennük a magyarságérzés, a biblikus vagy filozofikus mondandó szerencsésen megválasztott, sajátosan egyéni formakezeléssel párosul.

Bizonyosak lehetünk abban, hogy a méltó folytatás sem várat sokáig magára. Ehhez drukkolunk a *Kettőtört fél század* valamennyi alkotójának, a Kelet Alkotócsoporthoz.

(Kelet Irodalmi és Társzművészeti Egyesület, Miskolc, 1998)

